

**Priročnik za odvetnike o
pravici do obveščенosti,
pravici do dostopa do
odvetnika in pravici do
brezplačne pravne pomoči**

Vsebina

Namen priročnika	03
Pregled direktiv	04
Dobre prakse	08
Praktični izzivi in ustrezni postopki	09
Direktiva 2012/13/EU – Pravica do obveščenosti	09
Preverjanje, ki ga ob prihodu opravi odvetnik	09
Kaj storiti, če so nekateri »bistvene listine« za izpodbijanje prijetja ali pridržanja razkrite, drugi deli dokaznega gradiva pa ostanejo prikriti, ker jih tožilec šteje za nebistvene?	12
Direktiva 2013/48/EU – Pravica do dostopa do odvetnika	13
Kaj storiti, če so obremenilne izjave podane med policijskim zaslišanjem na podlagi odstopanja od uporabe pravic po šestem odst. 3. člena direktive (tj. brez navzočnosti odvetnika)?	14
Direktiva 2016/1919/EU – Pravica do brezplačne pravne pomoči	17
Kaj storiti, če odvetnik, imenovan v okviru pravne pomoči v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje, nima ustreznega strokovnega znanja ali jezikovnih kompetenc?	17
O projektu FULL-PROOF	18

NAMEN PRIROČNIKA

Ta priročnik ponuja pregled treh ključnih instrumentov Evropske unije (EU) na področju pravic obrambe: Direktive 2012/13/EU o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku, Direktive 2013/48/EU o pravici do dostopa do odvetnika ter Direktive 2016/1919/EU o pravni pomoči. Obravnava pogosta praktična vprašanja, s katerimi se soočajo odvetniki in drugi strokovnjaki na področju kazenskega pravosodja, ter prikazuje, kako bi se morale te direktive uporabljati v konkretnih primerih. Njegov cilj je podpreti učinkovito uresničevanje pravic osumljenih in obdolženih oseb ter prispevati k poštenim in učinkovitim kazenskim postopkom po vsej EU.

Priročnik je namenjen predvsem odvetnikom, ki opravljajo dejavnost na področju kazenskega prava v Sloveniji, ter je posebej relevanten za tiste, ki svetujejo ali zastopajo osumljene in obdolžene osebe od najzgodnejših faz policijskega postopanja pa vse do sojenja (in po potrebi tudi v nadaljnjih pravnih sredstvih).

Temelji na predpostavki, da lahko dostop do jasnih, razumljivih in praktičnih informacij podpira spoštovanje pravic, določenih v teh direktivah EU.

Te direktive so del »**načrta za krepitev procesnih pravic**«, sprejetega leta 2009, katerega cilj je okrepiti procesne pravice osumljenih in obdolženih oseb v kazenskih postopkih. Načrt zajema tudi **pravico do tolmačenja in prevajanja, domnevo nedolžnosti ter pravico do navzočnosti na sojenju**, pa tudi **procesna jamstva za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe**. Načrt je bil vključen v Stockholmski program EU, v okviru katerega je Evropski svet poudaril, da je varovanje pravic osumljenih in obdolženih oseb temeljna vrednota Unije ter bistvenega pomena za ohranjanje medsebojnega zaupanja med državami članicami.

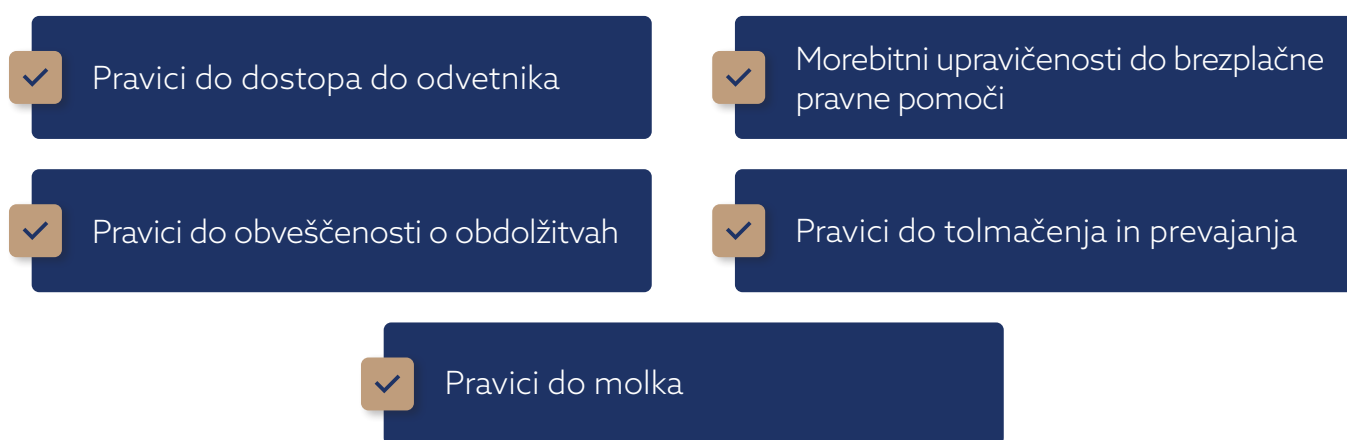
*Izrazi, uporabljeni v tem priročniku v moški slovnični obliki, se uporabljajo kot nevtralni in se nanašajo na osebe vseh spolov.

PREGLED DIREKTIV

Direktiva 2012/13/EU o pravic do obveščnosti v kazenskem postopku določa minimalna pravila za zagotovitev, da so osumljene ali obdolžene osebe nemudoma obveščene o: (i) svojih procesnih pravicah, (ii) razlogih za prijetje oziroma pridržanje ter (iii) da imajo dostop do gradiva zadeve po vsej Evropski uniji.

Kar zadeva procesne pravice, morajo biti osumljene ali obdolžene osebe nemudoma obveščene vsaj o naslednjem:

Poleg tega je treba ob prijetju ali pridržanju osumljeni ali obdolženi osebi izročiti pisno obvestilo o pravicah, sestavljeno v preprostem in razumljivem jeziku. Osebi mora biti omogočeno, da ga prebere, ter da ga lahko obdrži med odvzemom prostosti. Omenjeno obvestilo mora poleg zgoraj navedenih pravic vsebovati tudi naslednje:

- ✓ Pravico do dostopa do gradiva zadeve;
- ✓ Pravico do obvestila konzularnim organom in tretjim osebam;
- ✓ Pravico do nujne zdravniške pomoči;
- ✓ Največje možno število ur ali dni, v katerih je lahko osumljeni ali obdolženi osebi odvzeta prostost, preden je privedena pred sodni organ.

Vzorčni primeri pisnega obvestila o pravicah v kazenskem postopku ter v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje so navedeni v prilogah I in II k [Direktivi](#).

Osumljene in obdolžene osebe morajo biti prav tako dovolj podrobno obveščene o kaznivem dejanju, za katero so osumljene ali obdolžene, da lahko učinkovito uveljavljajo svojo pravico do obrambe in se zagotovi pošten postopek. Obveščene morajo biti tudi o razlogih za prijetje ali pridržanje, vključno s konkretnim kaznivim dejanjem, ki se jim očita.

Nazadnje morajo imeti (osumljene in obdolžene osebe ter njihovi odvetniki) brezplačen dostop do bistvenega dokaznega gradiva zadeve, da lahko izpodbijajo zakonitost prijetja ali pridržanja, ter do vseh materialnih dokazov (vključno z razbremenilnimi), s katerimi razpolagajo pristojni organi.

Podrobnejši opis je na voljo v [priročniku organizacije Fair Trials o Direktivi o pravicah do obveščenosti](#). Kratek pregled ključnih vidikov Direktive 2012/13/EU je na voljo v poročilih Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) z naslovoma [»Pravice v praksi: dostop do odvetnika in procesne pravice v kazenskih postopkih ter postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje«](#) ter [»Pravice osumljenih in obdolženih oseb v EU: prevajanje, tolmačenje in obveščeno«](#), ki vsebujeta tudi posebna poglavja o pravicah do obveščenosti. Pregled standardov, regionalnih izzivov in primerov obetavnih praks je na voljo tudi v poročilu projekta EU [»Od prava k praksi: krepitev procesnih pravic v policijskem pridržanju \(ProRPC\)«](#).

Direktiva 2013/48/EU o pravicah do dostopa do odvetnika določa temeljne zahteve glede pravic osumljenih in obdolženih oseb v kazenskem postopku ter v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje. Uporablja se od trenutka, ko je oseba s strani pristojnih organov obveščena, da je osumljena ali obdolžena kaznivega dejanja, pa vse do zaključka kazenskega postopka.

Ta direktiva v veliki meri temelji na načelih in standardih, vzpostavljenih v sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, zlasti v zadevi [Salduz proti Turčiji \(2008\)](#), v skladu s katero je dostop do odvetnika že od prvega policijskega zaslišanja temeljna zahteva poštenega sojenja, omejitve te pravice pa praviloma nepopravljivo posežejo v pravice obrambe.

Drugi odst. 3. člena direktive določa, da imajo osumljene ali obdolžene osebe pravico do dostopa do odvetnika brez nepotrebnega odlašanja, in sicer najpozneje od enega od naslednjih trenutkov, pri čemer se upošteva tisti, ki nastopi prej:

Pred zaslišanjem s strani
policije ali drugega organa
kazenskega pregona oziroma
pravosodnega organa

Ko pristojni organi izvajajo
določena preiskovalna dejanja ali
druga dejanja zbiranja dokazov

Po odvzemu prostosti

Ko oseba prejme poziv za
zglasitev na sodišču, pristojnem
za kazenske zadeve

Poleg tega je treba zagotoviti zaupno komunikacijo z zagovornikom, njegovo učinkovito udeležbo med zaslišanjem ter njegovo navzočnost pri ključnih preiskovalnih dejanjih. Direktiva prav tako določa, da se mora v primeru, ko se status osebe iz priče spremeni v osumljeno osebo, zaslišanje nemudoma prekiniti, oseba pa mora biti obveščena o svojih pravicah, vključno s pravico do dostopa do odvetnika.

V postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje direktiva zagotavlja pravico do dostopa do odvetnika v državi izvršitve naloga za prijetje ter možnost imenovanja odvetnika v državi izdaje.

V izjemnih okoliščinah so lahko dopustne nekatere začasne omejitve, zlasti kadar obstaja »nujna potreba po preprečitvi resnih škodljivih posledic za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost v konkretnem primeru« za dejanske ali potencialne žrtve.

Direktiva prav tako dopušča, da se osumljene ali obdolžene osebe odpovejo pravici do dostopa do odvetnika, če je odpoved dana prostovoljno, ob ustrezni poučenosti in nedvoumno ter jo je mogoče kadar koli preklicati.

Za podrobnejšo razlago in kratek pregled glavnih določb si lahko ogledate naslednje gradivo: poročilo FRA „**Pravice v praksi: dostop do odvetnika in procesne pravice v kazenskih postopkih in postopkih evropskega naloga za prijetje**“ ter **priročnik organizacije Fair Trials o direktivi o dostopu do odvetnika**.

Direktiva (EU) 2016/1919 o pravici do brezplačne pravne pomoči določa skupne minimalne standarde glede dostopa do pravne pomoči, financirane iz javnih sredstev, za osumljene, obdolžene in zahtevane osebe v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje. Njen pomen je v zagotavljanju enakega dostopa do pravnega varstva ter varovanju pravice do poštenega sojenja.

Ta direktiva je tesno povezana z Direktivo o pravici do dostopa do odvetnika in je namenjena zagotavljanju te iste pravice prek javnega financiranja, torej financiranja pomoči odvetnika s strani države članice, s čimer omogoča uresničevanje pravice do dostopa do odvetnika ter zagotavlja njeno učinkovitost.

Uporablja se za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, ki uveljavljajo navedeno pravico do dostopa do odvetnika v skladu z ustrezno direktivo in izpolnjujejo enega od treh dodatnih pogojev:

Osebi je odvzeta prostost.

Je v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom obvezna pomoč odvetnika.

Je oseba dolžna ali ji je dovoljeno sodelovati pri preiskovalnem dejanju ali dejanju zbiranja dokazov.

Uporablja se tudi za zahtevane osebe na podlagi evropskega naloga za prijetje, ki imajo pravico do dostopa do odvetnika ob prijetju v državi izvršitve naloga za prijetje, ter za osebe, ki sprva niso bile osumljene ali obdolžene, pa so tak status pridobile med zaslišanjem.

Za ugotavljanje, ali ima oseba zadostna sredstva za kritje stroškov svojega odvetnika v kazenskem postopku, lahko države članice izvedejo oceno materialnega položaja, oceno upravičenosti na podlagi pravičnosti ali oboje. V vsakem primeru se šteje, da je pogoj upravičenosti na podlagi pravičnosti izpolnjen v naslednjih okoliščinah: (a) kadar je osumljena ali obdolžena oseba privedena pred pristojno sodišče ali sodnika zaradi odločanja o odvzemu prostosti v katerikoli fazi postopka, ki spada na področje uporabe te direktive; ter (b) med odvzemom prostosti.

Pravna pomoč mora biti dodeljena brez nepotrebnega odlašanja in najpozneje:

Pred zaslišanjem pred pristojnim organom.

Pred izvedbo kakršnegakoli preiskovalnega dejanja ali dejanja zbiranja dokazov.

Podrobnejši opis in navodila za izvajanje te direktive so na voljo v **poročilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu** ter v specializiranih priročnikih o pravni pomoči, pripravljenih v okviru projektov, financiranih iz sredstev EU, in nevladnih organizacij (na primer priročnik organizacije Fair Trials in svetovalnega odbora pravnih strokovnjakov o **prenosu direktive** ter **priročnik o Direktivi o pravni pomoči**).

DOBRE PRAKSE

Projekt FULL-PROOF je skupaj z drugimi pobudami opredelil dobre prakse, ki se uporabljajo v državah članicah. V nadaljevanju je navedena tabela z nekaterimi od njih.

Dobre prakse

Odvetniki lahko zaprosijo za digitalno kopijo ali popolne kopije izvirnega spisa, ki se jim posredujejo v pisarno, da lahko s pomočjo lastne tehnične opreme izdelajo popolne kopije in/ali elektronski spis, kar izboljšuje celovit in hiter dostop do gradiva v zadevi za pripravo obrambe.

Spletna platforma povezuje odvetnike ter osumljene ali obdolžene osebe že pred prvim zaslišanjem pri policiji in/ali preiskovalnem sodniku.

Obvezen sistem stalnega strokovnega izobraževanja, ki od odvetnikov (vključno z odvetniki, ki delujejo v sistemu brezplačne pravne pomoči) zahteva najmanj 18 ur usposabljanja letno za ohranjanje in posodabljanje strokovnega znanja.

Dobre prakse

Programi usposabljanja za deležnike, vključene v kazenske postopke, ki se nanašajo na izvajanje navedenih direktiv.

Organi, pristojni za brezplačno pravno pomoč sestavijo in objavijo sezname odvetnikov, vključno z navedbo njihovega strokovnega znanja, izkušenj in jezikovnih kompetenc, ki so na voljo na policijskih postajah, sodiščih in spletu.

Za dodatne dobre prakse si oglejte

[Priročnik dobrih praks projekta FAIR.](#)

PRAKTIČNI IZZIVI IN USTREZNI POSTOPKI

Vprašanja, izbrana v tem priročniku, temeljijo na obstoječi praksi ter na ugotovitvah različnih delavnic in okroglih miz, izvedenih v okviru projekta FULL-PROOF. Priročnik se v veliki meri opira tudi na priročnike organizacije Fair Trials, ki podrobno predstavljajo ne le vsebino direktiv, temveč tudi pogoste težave, ki se pojavljajo pri njihovi praktični uporabi.

Glede na obsežnost vsebine in področja uporabe treh direktiv smo se odločili osredotočiti na eno ali dve vprašanji, podprti s praktičnimi primeri, v katerih pravice osumljenih ali obdolženih oseb v zgodnjih fazah kazenskega postopka (ali postopka na podlagi evropskega naloga za prijetje) niso bile spoštovane. Upoštevani so bili tudi nekateri pogosti izzivi, prepoznani v začetnih pogovorih z odvetniki, z namenom prikazati, kako se lahko soočijo s takšnimi situacijami ter zagotovijo, da se ustrezni postopki dosledno izvajajo in spoštujejo.

Direktiva 2012/13/EU – Pravica do obveščenosti

Preverjanje, ki ga ob prihodu opravi zagovornik

Kot je pojasnjeno v [Priročniku dobrih praks projekta FAIR](#), osumljene in obdolžene osebe pogosto ne razumejo v celoti svojih procesnih pravic, zato imajo zagovorniki dodatno odgovornost, da jih o teh pravicah jasno in podrobno obvestijo ter jim jih na razumljiv način pojasnijo.

Zato bi morali skupaj s svojimi strankami ter drugimi relevantnimi akterji, ki so že sodelovali v predkazenskem postopku (npr. policijo, pa tudi na podlagi razpoložljivih zapisov o podaji teh obvestil), preveriti naslednje:

- ☒ Ali jim je bilo izročeno pisno obvestilo o njihovih pravicah (npr. o pravici do molka, pravici do obveščeniosti o obdolžitvah itd.);
- ☒ Ali so bili sploh obveščeni o svojih pravicah;
- ☒ Ali je bilo obveščanje o pravicah učinkovito, ob upoštevanju jezika in oblike obvestila, časa, v katerem je bilo podano, ter načina njegove podaje (npr. ali je osumljeno ali obdolženo osebo odvrčalo od uveljavljanja njenih pravic).

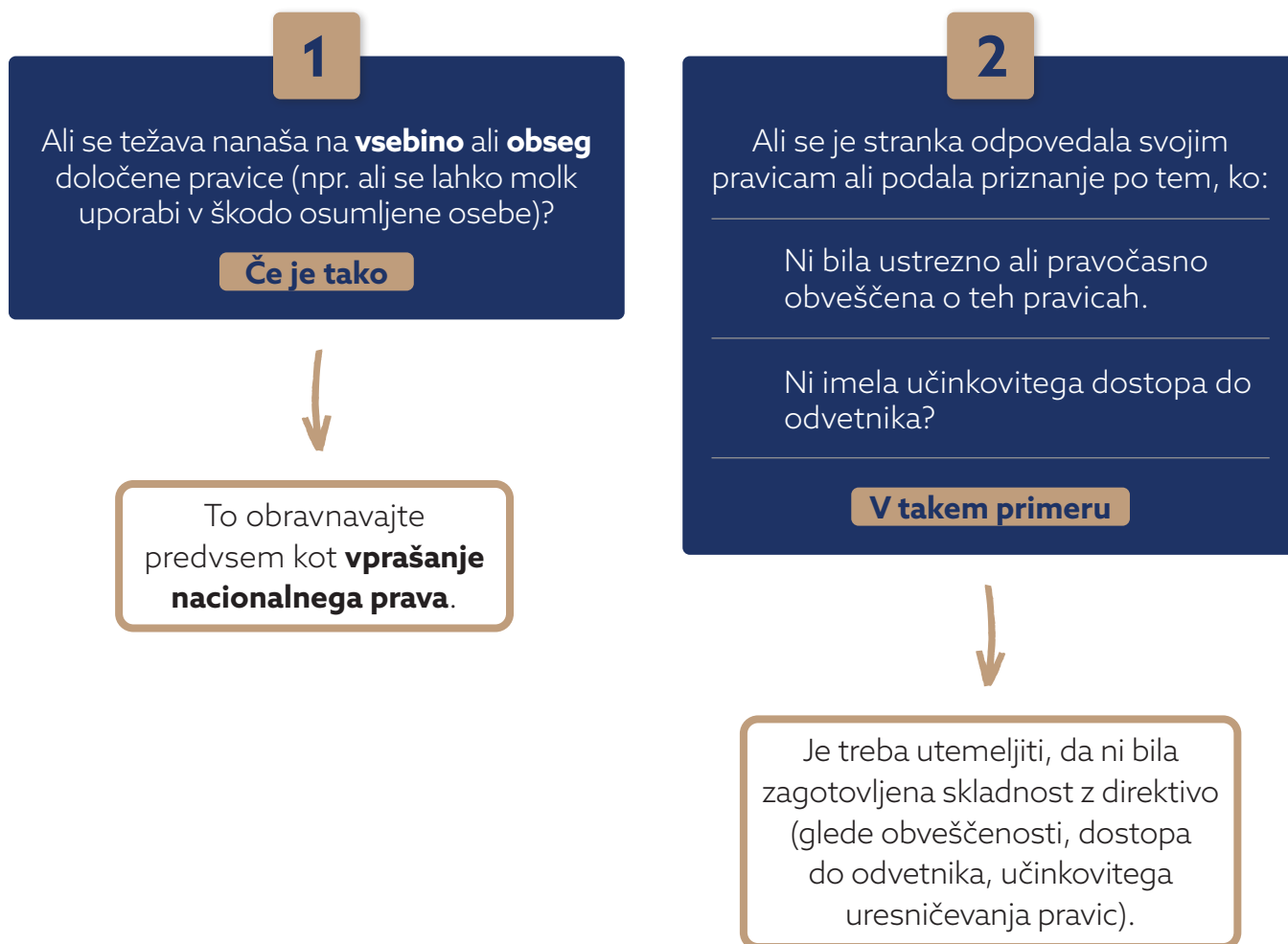
Če se na podlagi te ocene ugotovi, da je bila direktiva kršena, mora odvetnik **ugotoviti, na kakšen način je taka kršitev vplivala na poštenost postopka**. V ta namen je treba zastaviti naslednja vprašanja:

Ali se je oseba odpovedala pravici do molka ali pravici do dostopa do odvetnika, ne da bi bila pred tem v celoti obveščena?

Ali je stranka priznala kaznivo dejanje ali podala obremenilne izjave, ne da bi bila seznanjena s svojimi pravicami?

Ali so te začetne izjave omogočile izvedbo nadaljnjih preiskovalnih ukrepov, do katerih sicer ne bi prišlo.

Pomembno je razlikovati med sklicevanjem na nacionalno pravo in sklicevanjem na pravo EU, kadar gre za morebitne kršitve, kot so opisane zgoraj. Za boljši pregled razlikovanja si zastavite naslednja vprašanja:

Nato je treba **povezati kršitev z nastalo škodo** oziroma posegom v pravice ter zahtevati ustrezno pravno sredstvo, ki je na voljo po nacionalni zakonodaji.

V **priročniku projekta Cross Justice** in poročilu FRA „**Pravice v praksi: dostop do odvetnika in procesne pravice v kazenskih postopkih in postopkih evropskega naloga za prijetje**“ so opredeljene različne pravne poti za izpodbijanje, na primer izjav, ki so bile dane brez prisotnosti odvetnika. V svojem nacionalnem okviru preverite, katera od naslednjih možnosti se uporablja (oziroma ali je katera sploh na voljo):

- ☒ Izpodbijanje zakonitosti pridržanja;
- ☒ Vložitev pritožbe zoper delo policista (v skladu z Zakonom o nalogah in pooblastilih policije);
- ☒ Predlog za izločitev dokazov;
- ☒ Uveljavljanje pravice obrambe;
- ☒ Uveljavljanje, da je bila izjava dana pod prisilo ali grožnjo;

- ✓ Uveljavljanje procesnih kršitev;
- ✓ Nadzorstvena pritožba zoper dolgotrajno postopanje tožilstva;
- ✓ Pritožba zoper odločitve sodišča o priporu.

Kaj storiti, če so nekatere »bistvene listine« za izpodbijanje prijetja ali pridržanja razkrite, drugi relevantni deli dokaznega gradiva pa ostanejo prikriti, ker jih tožilec šteje za nebistvene?

- 1 Izberite pristojno sodišče oziroma organ:** obrnite se na pristojni predkazenski organ (npr. vložite pritožbo zoper odločitev tožilca, podajte predlog preiskovalnemu sodniku ali se obrnite na sodnika, ki odloča o odvzemu prostosti).
- 2 Uveljavljajte relevantne pravice iz Direktive o pravici do obveščenosti:** sklicujte se na drugi in tretji odst. 7. člena direktive glede dostopa do vsega dokaznega gradiva za pravočasno pripravo obrambe (npr. za izpodbijanje preiskovalnih ukrepov, predložitve razbremenilnih informacij, prilagoditev obrambne strategije); to povežite s 47. členom Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in načelo enakosti orožij, ki se uporablja neposredno.
- 3 Naslovite omejitve:** upoštevajte, da četrti odst. 7. člena direktive dopušča določene omejitve (npr. zaradi potreb preiskave), vendar zahtevajte konkretno utemeljitev nujnosti; zavrnitve morajo biti sodno preverljive in obrazložene ter morajo čim manj posegati v pravico do obrambe. Za podrobnejšo analizo tega člena si preberite članek na tej [povezavi](#) ter 52. odstavek sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi **Jasper proti Združenemu kraljestvu**.
- 4 Natančno opredelite in utemeljite potrebe:** navedite, katere dokumente oziroma materiale zahtevate, in pojasnite, kako njihovo zadržanje ovira pripravo obrambe (npr. izpodbijanje zakonitosti preiskovalnega ukrepa) in posledično poštenost postopka.
- 5 Po potrebi stopnjujte ukrepe:** opozorite sodišče na možnost predhodnega odločanja Sodišča Evropske unije glede skladnosti uporabe 7. člena direktive. Za opis postopka po korakih si oglejte pojasnjevalne videoposnetke, ki so na voljo na tej [tukaj](#).

Kar zadeva ravnanje odvetnika v primeru kršitve obveznosti obveščanja osumljene osebe o obtožbi in kaznivem dejanju, ki se ji očita, si oglejte tudi priročnik organizacije Fair Trials o Direktivi o pravici do obveščenosti, ki je na voljo na tej [povezavi](#).

Direktiva 2013/48/EU – Pravica do dostopa do odvetnika

Samo v predkazenskem postopku in poleg odstopanja zaradi geografske odročnosti šesti odst. 3. člena te direktive dopušča **začasna odstopanja** od pravice do dostopa do odvetnika v izjemnih primerih, ki so strogo omejeni na naslednje okoliščine:

A

Kadar je nujno **odvrniti resne škodljive posledice** za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost osebe.

B

Kadar je takojšnje ukrepanje preiskovalnih organov nujno, da se prepreči **resno tveganje** za kazenski postopek.

Uvodna izjava 31 dodatno pojasnjuje, da lahko organi med takšnimi začasnimi odstopanji zaslišujejo osumljene ali obdolžene osebe brez navzočnosti odvetnika le, če jih obvestijo o (uresničljivi) pravici do molka, zaslišanje omejijo na najmanjši obseg, potreben za preprečitev resne škode za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost, ter zagotovijo, da ni poseženo v pravice obrambe (npr. privilegij zoper samoobtožbo).

V prelomni zadevi [Ibrahim in drugi proti Združenemu kraljestvu](#) je Evropsko sodišče za človekove pravice opredelilo »prepričljive razloge« za omejitev dostopa do odvetnika ter odločilo, da se lahko ob ustreznih varovalkah obremenilne izjave osumljenih ali obdolženih oseb, dane brez navzočnosti odvetnika, uporabijo za obsodbo, ne da bi bila s tem kršen [6. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah](#). Sodišče je razvilo dvostopenjski preizkus, v okviru katerega:

A

Oceni, ali so obstajali **nujni razlogi** za omejitev.

B

Nato **pretehta škodo**, ki je bila s to omejitvijo **povzročena** pravicam obrambe v zadevi. Z drugimi besedami, preuči vpliv omejitve na splošno pravičnost postopka.

Za več informacij o teh omejitvah in veljavni sodni praksi na tem področju glej najnovejši **[povzetek ključnih tem ESČP](#)**.

Kaj storiti, če so obremenilne izjave podane med policijskim zaslišanjem na podlagi odstopanja po šestem odst. 3. člena direktive (tj. brez navzočnosti odvetnika)?

Odvetniki naj upoštevajo naslednje korake:

1

Opreделите zakoniti obseg odstopanja

Najprej je treba presoditi, ali so bile omejitve dostopa do odvetnika uporabljene:

A

V izjemnih okoliščinah.

B

Za začasno obdobje.

C

Na podlagi individualne presoje okoliščin konkretnega primera.

Za oblikovanje takšne argumentacije je treba preučiti zapisnike in drugo dokumentacijo ter ugotoviti:

A

Kakšna konkretna nevarnost je bila zatrjevana.

B

Ali je obstajalo neposredno in konkretno tveganje za življenje, svobodo ali telesno nedotakljivost.

C

Ali je bilo zaslišanje dejansko usmerjeno v preprečitev tega tveganja.

2

Preverite, ali je odstopanje preseglo omejitve

Preverite, ali je zaslišanje ostalo v dovoljenem obsegu, tako da potrdite, **da je obravnavalo nujno nevarnost in se je končalo, ko so bile pridobljene ustrezne informacije ali je bil prisoten odvetnik.**

Da bi to ugotovili, morate analizirati čas in vsebino zaslišanja:

- ✓ Ali so organi pridobili informacije, zaradi katerih nujni ukrepi niso bili več potrebni?
- ✓ Ali se je zaslišanje nadaljevalo tudi po tem, ko to ni bilo več nujno za preprečitev zatrjevanega tveganja?
- ✓ Ali so bila vprašanja še vedno usmerjena v neposreden preventivni cilj ali pa so postala širša oziroma preiskovalne narave?

Ko nujna situacija preneha ali je dostop do odvetnika neupravičeno zadržan, odstopanje **ni več dopustno**. Zato je vsako zaslišanje, ki je bilo opravljeno po tem trenutku, zunaj zakonitega obsega odstopanja od pravil in ga je treba ustrezno izpodbijati, kar sproži pravna sredstva v skladu z 12. členom direktive. Kot zagovornik osumljene ali obdolžene osebe morate predlagati izločitev takšnih izjav kot dokazov.

3

Ravnajte z dokazi, pridobljenimi med **veljavnim** odstopanjem

A

Najprej je treba upoštevati, da v določenih primerih (kot je bilo navedeno zgoraj) zaslišanje brez navzočnosti odvetnika ne pomeni nujno kršitve člena 3 in je lahko upravičeno zaradi neposredne preventivne potrebe.

To okrepi verodostojnost in osredotoči argument na uporabo dokazov, ne le na zakonitost zaslišanja.

B

Nato opozorite, da je namen odstopanja **preventiven, ne preiskovalni**. Zato poudarite, da:

- ✓ Odstopanje obstaja za nevtralizacijo tveganj, ne za oblikovanje obtožbe;
- ✓ Vsaka uporaba v preiskovalne namene presega zakoniti obseg odstopanja.

C

Uveljavljati je treba, da tudi če je bilo zaslišanje zakonito, se tako pridobljene izjave ne smejo uporabiti za obsodbo ali izrek kazni. Takšne dokaze je treba obravnavati kot dokaze, pridobljene v nasprotju s 3. členom direktive, in jih zato šteti za nedopustne za dokazovanje krivde. V podporo temu argumentu se je treba sklicevati na drugi odst. 12. člena direktive, ki izrecno zahteva zagotovitev pravnega sredstva tudi v primerih, ko člen 3 formalno ni bil kršen. Če bi bilo mogoče dokaze prosto uporabiti, bi bil prejšnji člen odvečen.

Skratka, odvetnikom priporočamo, da zavzamejo naslednje končno pravno stališče:

- 1 Šest odst. 3. člena dopušča začasno zaslišanje brez odvetnika za nujne preventivne namene.
- 2 S tem se izogne kršitvi 3. člena direktive.
- 3 Vendar drugi odst. 12. člena še vedno zahteva zagotovitev pravnega sredstva.
- 4 Zato: izjav, pridobljenih na podlagi odstopanja, ni dopustno uporabiti za obsodbo.

Direktiva 2016/1919/EU – Pravica do brezplačne pravne pomoči

Kaj storiti, če odvetnik, imenovan v okviru pravne pomoči v postopku na podlagi evropskega naloga za prijetje, nima ustreznega strokovnega znanja ali jezikovnih kompetenc?

A

Sklicujte se na 7.člen Direktive 2016/1919/EU in zahtevajte zagotovitev kakovostne pravne pomoči, ki je ustrezna za zagotavljanje poštenega postopka, pri čemer navedite tudi uvodno izjavo 26 glede zahtev po usposobljenosti ter potrebo po učinkoviti obrambi v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje. Če okoliščine to utemeljujejo (npr. neustrezno zastopanje), zahtevajte zamenjavo.

B

Na podlagi 6. člena Direktive 2016/1919/EU uveljavljajte, da morajo biti odločitve o imenovanju odvetnika sprejete skrbno in ob spoštovanju pravic obrambe; argumentacijo povežite z Direktivo 2013/48/EU (zlasti z uvodnima izjavama 45 in 48 ter 11. členom), ki zagotavlja dostop do brezplačne pravne pomoči od trenutka prijetja.

C

Če z odločitvijo niste zadovoljni, jo izpodbijajte z uporabo pravnega sredstva iz 8. člena direktive, pri čemer se sklicujete tudi na 47. člen Listine EU o temeljnih pravicah glede učinkovitega pravnega sredstva in načela enakosti orožij. Zahtevajte, da sodišče odredi imenovanje primernega odvetnika (npr. z uporabo seznamov dežurnih odvetnikov), brez stroškov za stranko.

Podrobna priporočila o pravni pomoči so navedena v [poročilu](#) Sveta odvetniških zbornic in pravnih združenj Evrope (CCBE), ki določa vrsto vodilnih načel za ustrezno zagotavljanje pravne pomoči.

O projektu FULL-PROOF

FULL-PROOF je projekt, sofinanciran s strani Evropske unije, katerega cilj je prispevati k poenostavitvi kazenskoopravnih postopkov s celovitim obravnavanjem kršitev procesnih pravic, ki se pojavljajo v začetnih fazah kazenskih postopkov, zlasti pravic iz Direktive 2012/13/EU, Direktive 2013/48/EU in Direktive (EU) 2016/1919.

Več informacij o projektu je na voljo na spletni strani:

www.full-proof.eu

Konzorcij

Portugalska

Inovativni zaporniški sistemi (IPS)

Bolgarija

Bolgarski helsinški odbor

Poljska

Poljska platforma za domovinsko varnost

Italija

Univerza v Bologni

Slovenija

Mirovni inštitut

Slovaška

Akademija policijskih sil v Bratislavi

Romunija

Policijska akademija "Alexandru Ioan Cuza"

FULL-PROOF.EU

Sofinancirano s strani Evropske unije.

Izražena stališča in mnenja so izključno stališča avtorja oziroma avtorjev ter ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske komisije. Niti Evropska unija niti Evropska komisija zanje ne prevzemata odgovornosti.